

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ДИВЕРСИФІКУВАННЯ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

За умов високодинамічного економіко-політичного середовища, зумовленого насамперед гармонійним розвитком науково-технічного прогресу, глобалізуванням світової економіки, підвищенням рівня конкуренції тощо країни, а особливо їх ключові складові (економіка, енергетика та ін.) прагнуть до використання високоефективних, інноваційних способів задля організування діяльності та отримання необхідних обсягів ресурсів. Одним із таких засобів може виступати диверсифікування [1, с. 15] (зокрема й енергетичне).

Доцільно констатувати, що більшість фахівців визначають сутність поняття енергетичної «диверсифікації», що показує притаманність «статичності» у трактуванні його змісту. Однак, саме «диверсифікування» передбачатиме динамічний процес (динамічність), на відміну від «статичної» диверсифікації.

Це актуально при умовах високодинамічного розвитку світового господарства, (зокрема й енергетичної сфери). Лишень динамічні процеси зможуть посприяти вирішенню першочергових, ключових проблем/завдань щодо забезпечення достатнього рівня енергетичної безпеки (як наслідок, економічної, національної). Тому, вважаємо, за доцільне вживання саме поняття «енергетичне диверсифікування».

Останнім часом значна увага почала приділятися дослідженням процесів реалізування політики диверсифікування енергозабезпечення. Саме воно стає невід'ємною, основоположною складовою енергетичної безпеки кожної країни [2, с. 15-16].

Проблеми енергетичного диверсифікування, його ролі, значення, місця в енергетичних стратегіях країн виступають предметом наукових досліджень таких вчених-економістів як Манаєнко І.М., Кондратюк А.А. [2], Музиченко М.В. [3], Дзьоба О.Г. [4, с. 37-41, 5], Сімків Л.Є., Кафка С.М. [5], Степанова А. [6] та багатьох інших.

Основними об'єктами процесу диверсифікування виступають ринки/галузі діяльності, номенклатура/асортимент продукції (послуг), інвестиційні портфелі, способи виробництва продукції (надання послуг, виконання робіт), інструменти фінансового менеджменту тощо.

Теорія диверсифікування зводиться до 2-ох основних кластерів моделей: моделі взаємодії ринку та продукту; моделі співвідношення рівня ризику притаманному середовищу господарювання (ведення бізнесу) із невизначеністю та результативністю сформованої стратегії [7].

Процес формування та розвитку організаційно-економічного механізму диверсифікування джерел енергопостачання економіки будь-якої країни вимагає встановлення найефективніших економічних методів/засобів, інструментів, механізмів тощо із метою прискорення процесів застосування відновлювальних, альтернативних джерел енергії (на базі узагальнення, адаптування до національних (українських) умов провідного світового досвіду), вплив яких дозволить значно підвищувати частку у загальному обсязі виробництва енергії країни. В Україні це сприятиме розширенню промислового використання енергії даних джерел, дозволить підвищувати рівень енергонезалежності тощо.

В світовій практиці виділяються наступні види диверсифікування: конгломератне, концентричне, горизонтальне, перехресне [7].

Нами ж пропонується виділяти енергетичне диверсифікування за ознакою «за технологіями»: використання інноваційних технологій енергозбереження; застосування інноваційних технологій генерування енергетичних носіїв (ресурсів, продуктів); застосування інноваційних технологій перероблення, транспортування, використання енергетичних носіїв (ресурсів, продуктів).

За базами НДДКР доцільно виділяти: розроблення інноваційних енергетичних технологій; розроблення інноваційних енергетичних продуктів/послуг; запозичення інноваційних

технологій, енергетичних продуктів/послуг; наслідування інноваційних технологій, енергетичних продуктів/послуг; селективне інтегрування інновацій. Тобто, рушійною силою задля ефективного енергетичного диверсифікування в Україні повинні виступати відновлювальна, альтернативна енергетика.

Проведене аналізування статистичних даних дозволило констатувати те, що відновлювальна енергетика (включаючи вітроенергетику), виходить із такої категорії як «альтернативна». Останніми роками (2015-2020 рр.), вона стає вже одним із основних напрямків енергетичного розвитку більшості країн світу, особливо це спостерігається у промислово розвинених.

Дослідивши енергетичне диверсифікування, можна зробити висновок, що воно сприятиме забезпеченню досягнення відразу 3-ьох груп економічних, соціальних цілей: стабілізування, гнучкості та гармонійного економічного зростання.

Високий рівень залежності від енергетичних ресурсів (усіх без винятку галузей національної економіки України) її соціальної сфери, домогосподарств тощо) формує їх визначальну роль для процесу забезпечення стабільного, гармонійного, динамічного та інноваційного розвитку суспільства. Доступність енергетичних ресурсів, безперебійність їх постачання, рівень ефективності використання витупатимуть запорукою при досягненні необхідного рівня енергетичної безпеки (однієї із найважливіших складових економічної/національної безпеки за умов розвитку євроінтеграційних процесів).

1. Манаєнко І.М., Кондратюк А.А. Теоретичні засади диверсифікації діяльності підприємства в умовах нестабільного бізнес-середовища. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Економіка та управління національним господарством. Том 29 (68). № 5. 2018. С. 15-19.

2. Музиченко М.В. Місце і роль диверсифікації постачання енергоносіїв у системі забезпечення енергетичної безпеки ЄС. Причорноморські економічні студії. Випуск 21. 2017. С. 15-18.

3. Поручник А.М., Кулаковський К.О. Енергетична безпека та диверсифікація енергоресурсів. Економіка та держава. № 8/2017. С. 18-21.

4. Дзьоба О.Г. Про деякі аспекти оцінювання енергетичної безпеки з урахуванням ризиків суб'єктів паливно-енергетичного комплексу. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості». 2016. № 1 (13). С. 37-41.

5. Дзьоба О.Г., Сімків Л.Є., Кафка С.М. Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку соціально-економічних систем в контексті підвищення енергетичної безпеки України. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. 274 с.

6. Степанова А. Диверсифікація енергетичної залежності України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. № 7(172)/2015. С. 69-73.

7. Henderson B. Henderson on Corporate Strategy. New York: AVT Books, 1989. 564 p.

Кишин О.В., Сенік Л.Я., Яхно Т.П.
Львівський інститут економіки і туризму

СФЕРА ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ: СУТЬ ТА МІСЦЕ У РИНКОВІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сфера туристичних послуг є специфічним і складним об'єктом управління. Туризм відіграє певну економічну роль та значущість у світовій економіці, національному господарстві окремих країн та регіонів. Однією з характерних його ролей у глобальному масштабі є те, що він є стимулятором і каталізатором економічного зростання, оскільки активно сприяє зростанню індивідуальної та суспільної продуктивності праці; створює умови та стимулює розвиток низки нових виробничих і обслуговуючих секторів, які спеціалізуються на випуску товарів та послуг туристичного призначення; прискорює впровадження сучасних виробничих та обслуговуючих технологій і стимулює інноваційні процеси; активізує попит на продукцію, обладнання, технології, ноу-хау шляхом реклами